

PÅ FÄRDVÄGARNA

DAN ANDERSSON SÄLLSKAPETS
MEDLEMSTIDNING
NUMMER 53. AUGUSTI 2023

Ovanliga och bra tonsättningar

Annacari Jadling-Ohlsson
sjöng och berättade på
skivsläpp i juli.

Sid 2

Succé trots mycket regn

Lisbeth "Lipi" Nyström, sångerska i "Fattiga flickor som dansa i solen" läste en översättning av Georg Hahnes välkomsttal till finska vid invigningen av årets Dan Andersson-vecka.

Sid 5-10

På färdvägarna är Dan Andersson-sällskapet Medlemstidning. Tidningen kommer ut fyra gånger om året som posttidning till alla medlemmar. Pappersupplaga 550 ex. På färdvägarna finns även digitalt.

Se tidigare nummer på vår hemsida. Vi tar gärna emot artikelförslag, insändare, frågor, bilder mm. Redaktör, formgivning och redigering: Per Erik Kaj, per-erik@kaj.se.

Dan Andersson-sällskapet
Engelbrektsgatan 6, 771 30 Ludvika
072-2210016
danmuseet@gmail.com
danasallskapet.se
facebook.com/danasallskap

I våra hjärtan

Det kom ett brev från Kethy Bjesse:

"Jag har mina skogsfinska rötter i Nås Finnmark (sedermera Säfsen Finnmark). Min morfar växte upp i Hökhöjden som ligger lite söder om Fredriksberg och vår tidigaste dokumenterade släkting Erik Ers-son Bjesse byggde vid Svantjärns- höjden utanför Gravendal. Både Svantjärnshöjden och Hökhöjden är rivna idag.

Nu har vi som har våra rötter i - och bär med oss det skogsfinska kulturarvet - vår egen flagga".

Javisst – det är det här det hand- lar om; arvet från fäderna och traditionerna i finnmarken! Det som satte präg på årets Dan Andersson-vecka.

Det är hela denna värld som den gåtfulle vandraren Dan Anders-son fick i arv och här hör hans diktande hemma.

Och visorna som skapades i finn- markens mörka skogar och bland

de blånande bergen, de rymmer skogssus och ödemark, vinterns långa längtan och sommarens korta glädje – och det mesta med ett tungt allvar som underton.

"Det är skog i all musik i Dalar- na", konstaterade Richard Dy-beck, han som skrev texten till vår nationalsång. Han borde veta.

"Kaikessa Taalainmaan musiikissa on metsää".

Moonica Mac vitsordade vid sin konsert i Ludvika att det är i finnmarken "skogen doftar som en skog skall göra" och till storskogen runt Knallis mila lockade Moneybrother en storpublik.

Och många fler spelmän, sång- are och berättare omfamnade finnmarkens susande, bugande, sjungande, viskande träd under Dan Andersson-veckan.

Få diktare har så djupt träffat

hjärtat hos människorna som Dan Andersson. Den känslan tog jag med mig från årets kultur-vecka!

Georg Hahne

Dan Andersson som opera

Opera är ju inte den första genre man förknippar med Dan Andersson. Men Anders Emilsson, som skrivit musiken och är konstnärlig ledare, bevisar att det fungerar alldeles utmärkt.

Under midsommarhelgen fylldes Skifsladan i Dala-Järna till sista plats. Publiken bjöds på en fullödlig musikupplevelse. Huvudrollen sjungs av tenoren Jon Nilsson, som också är musi-ker och spelar på Dan Anders-sons svarta fiol i föreställ-ningen. Den nio man starka orkestern svara också för be-

Tenoren Jon Nilsson och sopranen Agnes Auer i operan "Vildmarkspoeten" i Skifsladan, Dala-Järna.

jublade insatser.

För den som inte planerat mid- sommarfirandet 2024 är Dala- Järna ett utmärkt alternativ.

Operan "Vildmarkspoeten" kommer säkert att spelas i många år, för fullsatt lada.

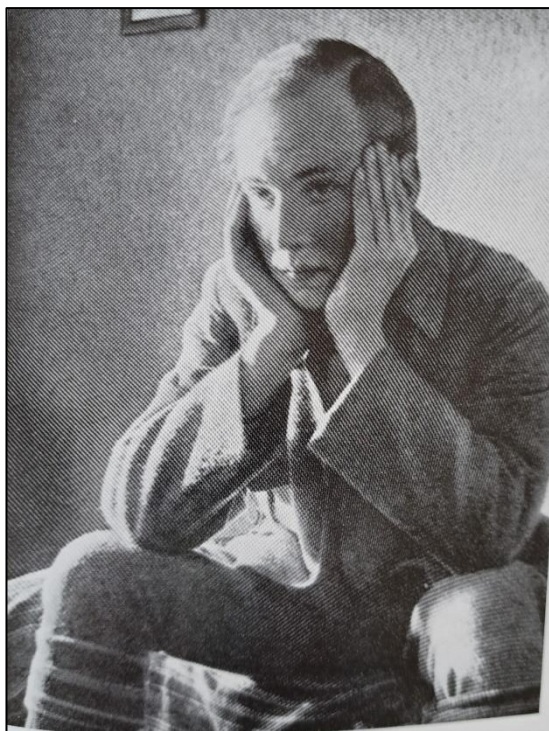
Per Erik Kaj

Här är Dan Anderssons strumpor!

Ann-Cristin Nyberg behövde ett par nya knästrumpor. Hon letade i flera böcker efter stickbeskrivningar som skulle passa det hon ville ha. Samtidigt läste hon Göran Greiders bok "Hon vars hjärta var som mitt". Och där, på sidan 131, finns ett brev från Märta Larsson till Dan Andersson där hon skriver: "Min egen pojke! Jag vill ha dig här! Jag stickar i alla fall ett par strumpor till dig".

Några sidor senare finns ett brev från Dan där han tackar för strumporna: "P.S. Snälla, tösen min, strumporna är ju alldeles utmärkta! Och jag som inte hade ett par hela förut!".

Ann-Cristin bor granne med Brunnsviks folkhögskola, där Dan studerade 1914-15, och blev inspirerad. I "En bilderbok om Dan Andersson", sammanställd av E R Gummerus i slutet av 1960-talet hittade hon en bild av Dan Andersson, med strumporna!

Waldemar Bernhards bild av Dan Andersson 1918 – med strumpor!

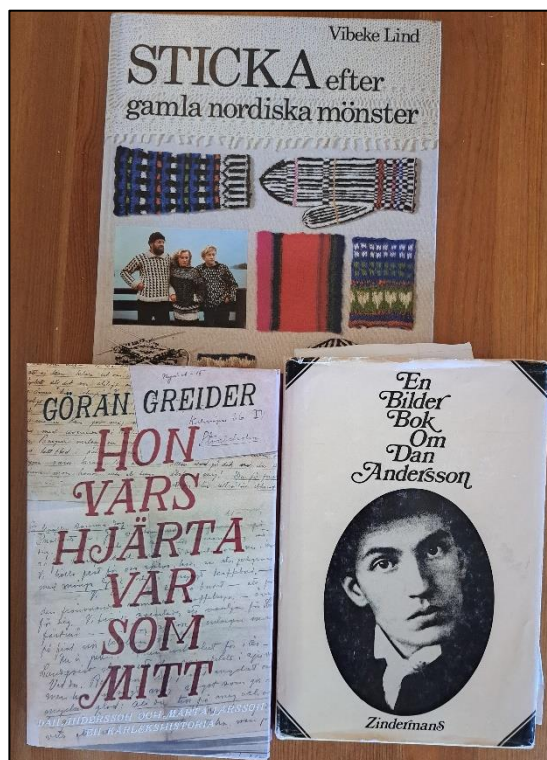
Att sticka ett par knästrumpor måste ha varit den perfekta kärleksgåvan till Dan Andersson, den ständige vandraren. Allt föll på plats. I Vibeke Linds "Sticka efter gamla nordiska mönster" fanns beskrivningen hon behövde och Ann-Cristin började sticka. Och nu finns de alltså – Dan Anderssons knästrumpor.

Per Erik Kaj

De tre böcker som gav inspirationen: "Hon vars hjärta var som mitt" av Göran Greider, "En bilderbok om Dan Andersson" sammanställd av E R Gummerus och Vibeke Linds "Sticka efter gamla nordiska mönster".

Ann-Cristin Nyberg i Dan Anderssons knästrumpor.

En stillsam vandrare

Där obygdssforsarna sjunga

*Vandringar och tankar i Dan Anderssons
fotspår*

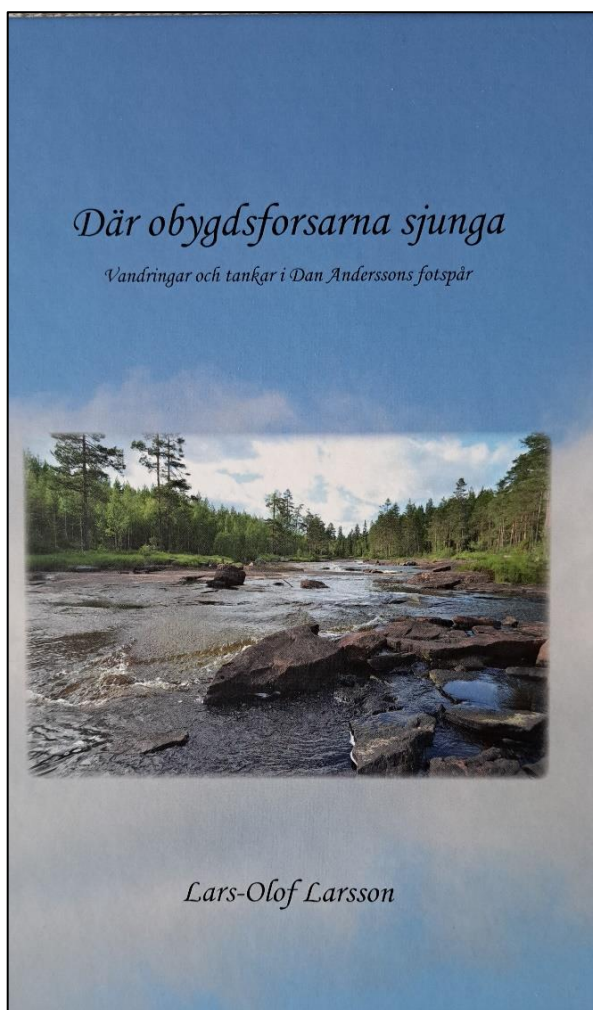
Lars-Olof Larsson

Under årens lopp är det många som blivit mottagna av den stillsamma och lågmälda Lars-Olof Larsson när de besökt Dan Andersson-museet i Ludvika. Nu har Lars-Olof på eget förlag givit ut boken "Där obygdssforsarna sjunga" där han beskriver sina vandringar i Grangärde finnmark.

Det är en stillsam bok, utan stora åthävor eller dramatiska händelser, helt i linje med Lars-Olofs personlighet. Men den innehåller samtidigt många tänkvärda reflektioner och vackra naturbeskrivningar. Dan Andersson finns självklart med på vandringarna. Dans texter inspirerar Lars-Olof att fördjupa sitt seende och lyssnande under ensamma vandringar, vilopausar och övernattningar. Lars-Olof är präst men boken kan precis lika väl läsas av den som saknar tro. "Där obygdssforsarna sjunga" söker i Dans anda något mer bortom bergen, blommorna och sången.

Boken finns att köpa i Dan Andersson-museet. I webbshopen på danasallskapet.se och i bokhandeln.

Per Erik Kaj

Årets bästa tonsättningar

Annacari Jadling-Ohlsson och Stefan Ohlsson tolkar Dan Andersson på en ny CD. Stefan har gjort ett antal nyskapande tonsättningar av både kända och ganska okända dikter av Dan Andersson.

Annacari Jadling-Ohlsson och Stefan Ohlsson presenterade sin nya CD vid ett skivsläpp på museet i Ludvika i juli. CDn finns på museet och i webbutiken på danasallskapet.se

Sjung ängen av visor full

*Stefan Ohlsson & Annacari Jadling -Ohlsson
tolkar Dan Andersson*

Dan Andersson-vecka med Finnmarken i centrum

Trion *Fattiga flickor som dansa i solen* från Tammerfors tog Ludvika och Dan Anderssons alla vänner med storm!

Sång- och musikgruppen *Rafael's Änglar* från Åbo visade på Dan Anderssons popularitet i Finland där översättartraditionen sträcker sig från året då skalden omkom 1920 till idag. Den finska artistkavalkaden uppbackad av sångaren och multimusikanten Pär Sörman invigde Dan Andersson-veckan. Och det var första gången som Dan Andersson-sällskapet på bred front, med föreläsningar, film och konserter väckte traditionerna och det finska arvet i finnmarken till liv.

Skogen, "där vilda apor glöda", och finnmarkens natur har inspirerat Dan Andersson till folklig diktning. Och finnmarkens trolska, mörka skogar gick som tema genom veckan.

Från Moonica Mac till Knallis mila

Moonica Mac samlade rekordpublik och sjöng "Gässen flytta".

- Jag har längtat efter den här stunden i Ludvika, förklarade

Arla Salo, Sanna Paavolainen och Lisbeth Nyström invigde årets Dan Andersson-vecka.

hon. Det är här skogen doftar som en skog ska dofta.

Moneybrother lockade skaror till storskogen runt Knallis mila. Där kolades 17 kubikmeter ved under veckan och blev till bästa grillkolet. Nästa år fyller Knallis mila trettio år!

Fyra pristagare

Så har vi priserna, som var många det här året:

Mångsysslaren *Matilda Blomquist* tog emot Paljakapriset

Moonica Mac fyllde Avenyteatern med en entusiastisk publik.

-Det är stort att få spela här på Tattarfallet, säger Roger Broberg som fick Dan Andersson-sällskapets Hederspris.

och tackade "med kraft från skogen" genom att läsa några egna dikter som slog an en spännande fin ton!

Det första Hederspriset från Dan Andersson-sällskapet gick till *Roger Broberg*, välmeriterad gitarrlärare, körledare, sångare

Maria Norgren. Glad Dan Andersson-pristagare.

Livet Nord och Maria Sedell vid Luossafesten.

och musikanter och ett självklart inslag i Dan Andersson-veckan sedan trettiofem år tillbaka. Författaren *Bengt Berg* från Värmland fick välförtjänt Gunde Johansson-priset. Han står på en bred litterär plattform och är en värdig efterträdare till Fröding och Gunde Johansson i den värmländska berättartraditionen.

Och så *Maria Norgren*, en strålande glad skådespelare som äntligen belönades med Dan Andersson-priset. Hon har un-

der många år gestaltat skaldens liv på scen och tillsammans med sin man Stefan har hon rustat Gamla Stugan i Gonäsleden, Dans sista bostad. Ett arbete som de tidigare har fått pris för.

Berättare

Det går förstås inte att lyfta fram alla programinslag under Dan Andersson-veckan som borde höjas till skyarna, men här ytterligare ett axplock:

Dan Anderssons barnbarn *Maria Sedell* är en fantastisk storyteller som i två föreställningar gestaltar sin släkts profiler. Vid frukosten i Sunnansjö med cellisten Andreas Jacobsson om Anna-Stina Knas, och på Luossafesten med violinisten Livet Nord om Adolf Andersson.

Författarna *Göran Greider* och *Nils Holmdahl* fyllde Bokstugan på Brunnsvik till sista plats med initierat och underhållande berättande om Dan Anderssons känslor för finnmarken och storstaden Stockholm.

Matilda Blomquist fick Paljakapriset.

Både mat och sång

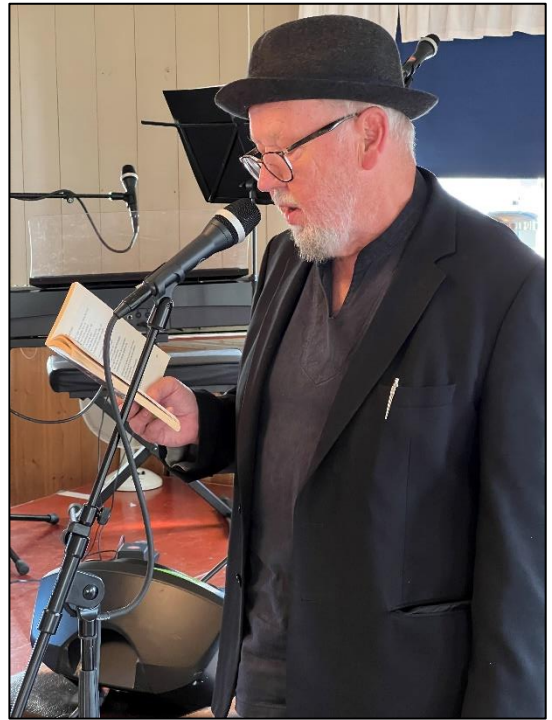
Andlig och lekamlig spis bjuds varje år på Vårdshuset Kaggen i Björnhyttan. Vandringsmännen *Puch Magnus Olsson*, *Gunnar Ekman* och *Billey Shamrock* får alltid golvet att gunga i den gamla byggnaden.

Många fler kan läggas till listan som bidrog till att årets Dan Andersson-vecka måste räknas till årets kulturevent i Dalarna: musiker, sångare, berättare, lokalbefolkning, Dan Anderssonvänner från när och fjärran. Och det måste ha slagits nytt publikrekord!? Scen och salong, teaterlador och skogsslånter fylldes av en entusiastisk skara – trots regn på sina håll.

Solen bröt fram till slut

På lördagskvällen klingade de sista tonerna ut på gitarr och fiol i Tattarfallet vid Skattlösberg. Som traditionen bjuder. Då upphörde regnet och solen bröt fram!

Text & foto **Georg Hahne**

Gunde Johansson-priset gick till Bengt Berg

Lisbeth "Lipi" Nyström i "Fattiga flickor som dansa i solen"

Kolarna vid Knallis mila.

Roger Broberg på gitarr och Janne Wallman som spelade på både Dan Anderssons och Ludvig Erikssons fioler.

Rafaels Änglar berättade om Dan Anderssons översättare i Finland.

Några regnade in

En del program kunde inte genomföras utomhus som planerat, utan fick flytta in. Kulturfrukosten i Sunnansjö som Grangärdebygdens kulturförening arrangerat i många år, fick för första gången flytta in på hembygdsgårdens loge. Det blev fullsatt och ett fantastiskt berättarprogram med Maria Sedell och cellisten Andreas Jakobsson.

Den guidade vandringen med minnesstenarna i Ludvikas gator flyttade in i Danmuseet liksom den öppna scenen som planerats för scenen på gågatan. Men ingenting blev inställt och det kom mycket publik.

Det regnade hela tiden under Dan Andersson-sällskapets årsmöte på Tattarfallet i Skattlösberg. Det smattrade på tältduken men de närmare 50 deltagarna satt torra och trivdes med fika, underhållning och lunch från grillen.

Flera program hölls i Storstugan på Brunnsviks folkhögskola. Björn Hedén och Marketta Fransila var efter några års bortovaro tillbaka med både nattcafé och eftermiddagskonsert. Det blev knöckfullt vid båda tillfällena!

Johan Fält, värmländsk skådespelare, spelade enmansteatern "Evighetsmaskinen" efter en novell av Dan Andersson. Ett lite ovanligare inslag som gjorde succé.

Per Erik Kaj

Johan Fält med Evighetsmaskinen. En varm och kärleksfull föreställning.

Pär Sörman på scenen i Aveny under invigningen av årets Dan Andersson-vecka.

Puch Magnus Olsson på luta och Dan Andersson själv på fiol i den inregnade öppna scenen i museet

Björn Heden sjöng egna tonsättningar av Olle Svenssons och Nils Parlings dikter.

Mats Himmelstrand på gitarr och Maria Norgren som Dan på sällskapets årsmöte.

Kolarna Tobbe med gitarren och Viggo med Dan Andersson tatuerad på armen.

Jimmy Ginsby och Birgitta Ahrås under den inregnade vandringen till minnesstenarna.

Göran Greider och Nils Holmdahl i Brunnsviks bokstuga.

Foton från Dan Andersson-veckan: Georg Hahne, Per Erik Kaj, Anja Nilsson

Elsebeth är fångad av Dan Andersson

Fredagen före Dan Andersson-veckan är jag på museet en sväng. Det är en jämn ström av besökare och efter en stund kommer två damer som pratar danska och sätter igång ett intensivt samtal med andra besökare. Det pekas och diskuteras å det livligaste.

Vid invigningen av veckan på lördagen är de båda damerna med, och på alla andra program som jag besöker under hela veckan. Det är Elsebeth Bang och hennes väninna Bodil som alltså har rest från Danmark. Det är tolfte året som Elsebeth besöker Dan Andersson-veckan och hon har blivit vän med många, både deltagare, arrangörer och artister under årens lopp.

För Elsebeth började intresset för Dan Andersson redan som liten flicka 1949. Hon lyssnade på sina föräldrar som pratade och diskuterade vid köksbordet i den lilla hemstaden i västra Jylland, där pappan var präst.

En värmländsk präst, Karl Björklund, hade kommit på besök till sin danske kollega eftersom han ville besöka platsen där Kaj Munk avrättades av tyskarna under andra världskriget. Björklund reste runt och både läste och sjöng dikter av Fröding, Dan Andersson med flera. Han var både präst och skådespelare.

För Elsebeth blev det ett livslångt intresse där hon läst och skrivit om Dan Andersson. För några år sedan ordnade hon en dansk turné med Pär Sörman genom Föreningen Norden och i höst ska hon hålla föredrag om Dan i föreningen.

I samlingen Svarta Ballader finns dikten Fången och den innehåller en sammanfattning av det Dan Andersson står för och betyder för Elsebeth. Dikten beskriver tre trappsteg. Ett första där det är stort, mörkt,

hemskt och svårt att leva, ett andra där solen bryter igenom och ger en svag strimma av hopp. Från oron, vreden och det obegripliga vågar diktaren ta steget upp till det tredje steget som innebär ett hopp om att nå fram och komma ut i solen. Allvaret, sökandet på djupet och längtan efter ljuset hos Dan Andersson har under hela livet betytt väldigt mycket för Elsebeth Bang.

Per Erik Kaj

FÅNGEN

Tre trappsteg till solens port,
tre trappsteg av fuktig sten -
Jag får vandra dem en gång när bot jag gjort -
genom dörren av järn skall jag blek gå ut
och gråta i solens sken.

I min källarhåla jag talat med Gud -
han var så hög och hård,
han gav oss vrede och stränga bud,
men bländar med glansen av klädnadens fäll
in i nödens och brottens gård.

Tre trappsteg av synd har jag längesedan gått,
tre trappsteg av bot äro ej mer -
jag skall vandra dem sakta år efter år,
och en gång skall jag bada mitt grånande hår
i en sol som aldrig går ner.

(Svarta ballader)

Sorgmarschen

Berit Frøseths examensarbete från Oslo skrev vi om i förra numret av *På färdvägarna*. Nu har bilderna visats - för första gången sedan 1977!

Bilderna visades vid invigningen av Dan Andersson-veckan och flyttades sedan till museet under två veckor. En hel del grafiska blad såldes, så det blev en lyckad utställning. Både för Berit och för sällskapet.

Det lutar åt Turesson

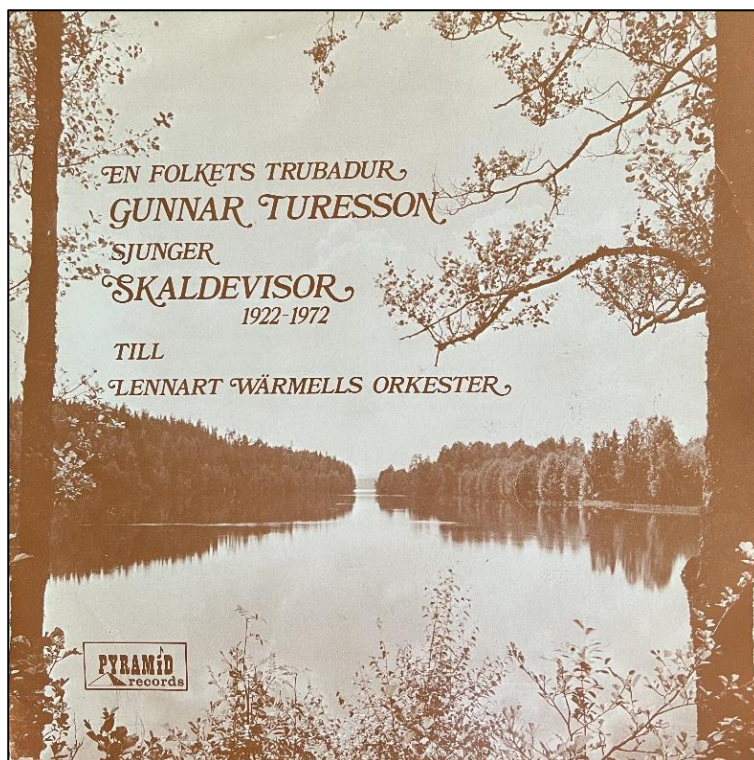
Gunnar Turesson – en gigant inom den litterära visan. Den 13 september intas scenen vid Kristinehovs Malmgård i Stockholm av Dan Andersson- och Gunnar Turesson-sällskapen.

Gunnar Turessons signum var ju den litterära visan och han lämnade efter sig en omfattande visskatt, runt 600 tonsättningar av svensk och norsk lyrik.

Vissångaren var ju också Dan Anderssons svåger. Hans syster Olga gifte sig 1918 med skalden. Hon inspirerade brodern att tonsätta Dans dikter och sjunga dem på turnéer runt om i landet och i övriga Norden. Det gjorde att Dan Andersson blev något av en rikskändis.

Gunnar Turesson ärvde Dans luta efter diktarens död 1920. Det var en luta av tyskt märke, inte så märkvärdig, som Dan hade fått från Olga. 1933 skaffade sig Turesson en egen Brockluta och här handlar det om den bästa kvaliteten. Av många med lutsamlingar betraktade som pärlorna i samlingarna.

Vid sidan av Dan Andersson och Ferlin har Turesson tonsatt Hjalmar Gullberg, Harry Martinsson, Prins Wilhelm och flera andra författare.

Pierre Ström, nestorn inom svensk vistradition och ordförande i YTF – Yrkestrubadurernas förening - som han var med och startade 1971, berättar om ett möte med Gunnar Turesson som hade starka band med framförallt Norge.

- På sjuttioalet var Gunnar och jag i Röros i Norge och sjöng under en midsommarhelg.

- Gunnar gav mig några vänliga ord. Han var översvallande över mina tolkningar av hans visor.

Den 13 september blir det Dan Andersson och Gunnar Turesson för nästan hela slanten vid

Kristinehovs Malmgård på Södermalm i Stockholm. Gustaf Fröding-sällskapet finns nämligen även med vid denna viskväll som ingår i Kristinehovs TrubadurAftnar för sommaren – som vid den här tidpunkten har övergått till höst.

Undertecknad medverkar liksom Gunnar Turessons sällskaps ordförande Christer Ruteskog. Vandringsmän med Puch Magnus Olsson, Gunnar Ekman och Billey Shamrock spelar upp. De två förstnämnda är ju också engagerade i båda sällskapen! Det borgar för en gedigen viskväll!

Georg Hahne

Nu tackar jag för mig

Efter fem intensiva år tackar jag nu för mig. Vid årsmötet i augusti lämnade jag uppdraget som Skattemästare, och det här numret av På färdvägarna är mitt sista.

Jag har fått vara med och bygga upp det nya Dan Anderson-museet och att skapa det digitala Dan Andersson-land. Och jag har framförallt fått möta och samarbeta med många nya vänner i styrelsen och museigruppen och i Ludvika kommun. Stort tack till er alla.

När jag nu gör min sista På färdvägarna önskar jag mig en personlig favorit. "Om aftonen" kommer på sista sidan.

Per Erik Kaj

Om aftonen

Det var om aftonen som sommaren flög rakt i famnen min,
och jag log som i min späda barndomstid,
och röda, röda blomster i mitt hjärta gingo in
som en doft som var som evighetens frid.

Det var om aftonen jag älskade som jag ej älskat förr
och all världen var min sköna mörka brud,
och mitt hjärta stod på gavel som en salighetens dörr
med en ingång till förbarmandet och Gud.

Och jag hörde gamla sånger komma åter hemifrån,
och av det ljus jag drack blev själen stor och ny,
och alla gamla, gamla träd och alla glänsande strån
de sjöngo in mig i min barndoms gröna by.

Det var om aftonen, när vinden mot det blåa havet drog
som denna glädje lik en ängel grep mig fatt,
och jag förstod att vår Herre varje dag sin tjänare slog
för att spara all hans glädje tills i natt.

Och jag dansade bland träden och jag sjöng för ljunng och sten,
och min visa var så hög som aldrig mer,
och den slocknade som glansen av himlens sista sken -
det var om aftonen, då solen hon gick ner.

Bli medlem

Medlemsavgiften
i Dan Andersson-
sällskapet är 300
kr, för ytterligare
familjemedlem
100 kr.

På årsmötet
sänkte vi avgiften
för den som är
under 25 år till 50
kr per år.

Medlemskaps-
året sträcker sig
från 1 juni till 31
maj nästkom-
mande år.

Glöm inte att
skriva namn och
adress när du
betalar till

Bankgiro
5492-7934

eller

Swish
123 009 9507.

Tack för ditt stöd!

AVSÄNDARE

Dan Andersson Sällskapet
Engelbrektsgatan 6
S-771 30 LUDVIKA

ISSN 1652-1986

